

zo slecht geworden dat ze waarschijnlijk zal moeten zittenblijven terwijl ze tot voor enkele maanden de primus van de klas was. Wat is hier aan de hand en hoe kunnen we dit oplossen?"

Ook al was de beginsituatie steeds hetzelfde, toch waren tijdens de verschillende workshops de reacties heel uiteenlopend, gaande van een hulpverlener die zijn cliënt totaal overdonderde, over cliënten die het gesprek volledig overnamen tot een keer een vrij goed verlopen gesprek.

Het viel op dat de 'cliënt' in elk rollenspel aangaf dat hij weerstand ondervond. Of men wilde niet horen wat de hulpverlener vertelde, of men had het gevoel dat de verantwoordelijkheid niet bij hen lag. Dat de hulpverlener in fout was gegaan, en niet snel genoeg had gezorgd dat het probleem voorkomend werd.

Ook de deelnemers die zelf niet meespeelden voelden de reactie van de ouder en konden de weerstand begrijpen.

Feed-back en evaluatie

Het rollenspel werd in groep doorgesproken: eerst gaf de hulpverlener zijn beleving, dan werd gevraagd hoe de ouderrol beleefd werd. Op het einde kon ik ook aangeven wat goed en minder goed verlopen was. Het deed me als gebruiker van de hulpverlening deugd dat ik meestal weinig aan te vullen had op de opmerkingen die de hulpverleners zelf maakten.

Voor hen was het leerrijk om eens een ouder te horen buiten een hulpverleningsrelatie. Sommigen kwamen tot het besef dat ze toch nog met enkele vooroordelen te kampen hadden.

Ook voor mezelf was het een verrijkende ervaring, ook ik kon me van enkele vooroordelen ontdoen. Niet alle hulpverleners zijn erop uit om mijn leven te bemoeilijken. Een boodschap die ik ook kan meenemen naar Ons Gedacht.

Tijdens elke werkwinkel (ik heb aan 3 meegewerkt) kwam de vraag om nog meer van deze oefeningen te maken. Dit zou bij voorkeur moeten in het bijzijn van een ouder die weet hoe het aanvoelt om cliënt te moeten zijn.

Dat dit een intersectorale werkdag was, werd door veel deelnemers als een pluspunt gezien: 'graag meer van dat'.

Aandachtspunten en meerwaarde bij het hanteren van deze methodiek

De ene ervaringsdeskundige of cliënt is de andere niet. Sommigen zijn sterker dan anderen. Je moet daar rekening mee houden als je andere "cliënten" of "ervaringsdeskundigen" zou inschakelen. Verenigingen waar armen het woord nemen, raden aan om voldoende cliënten mee rond de tafel te nemen.

Een goede voorbereiding is belangrijk: voorbereiding waarin alles is doorgesproken, concreet is afgesproken wie wat, waar en wanneer doet. Voor de ervaringsdeskundige is het belangrijk dat hij 1 aanspreekpersoon heeft. Iemand die als een tandepartner naast hem of haar staat. Ook al is een

dit nog erg
uning wordt

als hulpver-

Voor mezelf is het grootste nadeel aan dit soort ontmoetingen dat het net de meest gemotiveerde werkers zijn die deze workshops kiezen. Voor mij zouden alle werkers, gemotiveerd of niet bijkomende opleidingen moeten krijgen om meer inzicht in het cliëntperspectief te krijgen. Helemaal zal je een ander nooit begrijpen, maar enig inzicht, onvoorwaardelijk respect en een grote dosis empathie zal het werken samen wel vergemakkelijken.

6.4.2. Participatie binnen een structurerend proces als integrale jeugdhulp, geen makkelijke zaak, bijdrage reflectiegroep minderjarigen door Jan Naert (regio Oost-Vlaanderen)

Inleiding

Als stafmedewerker van vzw Jong²⁴ stel ik graag eens mijn organisatie voor, mee omdat de deelname aan het proces van Integrale Jeugdhulp geïnspireerd is door signalen waarmee we in de organisatie telkens opnieuw geconfronteerd worden.

Vzw Jong is een organisatie in Gent die instaat voor het jeugdwelzijnswerk in Gent. Concreet doen wij een vrijetijdsaanbod voor jongeren in de 19e eeuwse gordel van de stad. De jongeren die we bereiken komen uit maatschappelijk kwetsbare posities. We krijgen dan ook talrijke vragen in onze werking rond verschillende problemen waarmee deze kinderen en jongeren kampen. Deze problemen zijn heel divers en bestrijken vaak meerdere levensgebieden van kinderen en jongeren. Bovendien ontstaan vaak zichzelf versterkende processen die de problemen alleen maar erger maken. Kenmerkend is dan dat hulp pas op de proppen komt indien het al vrij laat is en wanneer dit al in een 'straffend' kader is.

Deze signalen wijzen dikwijls ook op schrijnende toestanden en zaken die structureel foutlopen in de dienst —en hulpverlening aan de jongeren die we bereiken. Zo zijn er velen van hen met negatieve ervaringen in contacten met de hulpverlening. Voor de kinderen en jongeren ontbreken vaak de noodzakelijke schakels om ingang te vinden in de hulpverlening. Vanuit deze bekommernissen is het dan ook niet vreemd dat vzw Jong ook probeert om structuurveranderend te werken rond deze drempels. Een middel daartoe is het constructief meedenken binnen het project integrale jeugdhulp.

24 Voor meer info rond Vzw Jong verwijs ik graag naar onze website: www.vzwjong.be

Korte situering van hoe de participatie van minderjarigen (en ook ouders) aan IJH in Oost-Vlaanderen georganiseerd is. Binnen welk kader is het praktijkvoorbeeld dat straks verder wordt toegelicht te situeren?

Vertegenwoordiging op de regionale stuurgroep Oost Vlaanderen.

Vanuit de reflectiegroep minderjarigen krijgen we twee mandaten in de regionale stuurgroep. Dit biedt kansen om rechtstreeks betrokken te zijn en invloed uit te oefenen op het beleid van integrale jeugdhulp op provinciaal niveau. Na een aantal jaren participatie stellen we een aantal zaken vast.

Ten eerste is dit een overleg dat vrij zwaar is en waar het concrete niveau vaak weinig plaats inneemt op de agenda. Dit maakt het voor vertegenwoordigers van minderjarigen niet evident om in te grijpen – te participeren – in discussies. De vertegenwoordigers dienen vooral voldoende op de hoogte te zijn van de verschillende inhouden van integrale jeugdhulp. Integrale jeugdhulp heeft een heel eigen jargon ontwikkeld dat voor buitenstaanders (bv. vertegenwoordigers van minderjarigen) een grote drempel kan zijn. Dit is een signaal op zich, het complexe van de zaak maakt het participeren op beleidsniveau niet evident.

Een tweede belangrijke vaststelling is dat het vaak noodzakelijk is om snel te reageren op inhouden en in discussies. Voorbereiden is hier niet altijd mogelijk. Ook hiervoor is voldoende zicht op de verschillende opdrachten en inhouden van belang. We zeggen wel eens lachend dat het een jaar duurt vooraleer je genoeg ingewerkt bent om voldoende vertrouwen te hebben om een interventie te kunnen doen op de regionale stuurgroep. Dat zegt wel iets over de structuur en de toegankelijkheid ervan. Toch is het noodzakelijk dat bepaalde signalen steeds opnieuw gebracht en bewaakt worden. Het is frappant vast te stellen hoe snel de positie van de cliënt op het achterplan geraakt in beleidsdiscussies (bv. discussie rond de organisatie van het crisisnetwerk).

De reflectiegroepen en hun opdracht

- Binnen IJH is structurele participatie van ouders en minderjarigen voorzien. Dit betekent nl. dat ouders en minderjarigen gevraagd worden te participeren aan de uitbouw van de jeugdhulp op beleidsmatig niveau. Wettelijk is voorzien dat vertegenwoordigers van ouders en minderjarigen deelnemen aan de Oost-Vlaamse stuurgroep. De Oost-Vlaamse stuurgroep heeft van bij de oprichting beslist 2 vertegenwoordigers van ouders en 2 vertegenwoordigers van minderjarigen in haar vergadering op te nemen.
- Om deze vertegenwoordigers te laten deelnemen vanuit een breder draagvlak zijn er 'reflectiegroepen' opgericht. Eén reflectiegroep voor ouders en één reflectiegroep voor minderjarigen. Deze reflectiegroepen zijn erkend in de structuur van IJH Oost-Vlaanderen en formuleren adviezen om te komen tot een participatieve jeugdhulp.

De reflectiegroep minderjarigen is voornamelijk samengesteld uit mensen die werkzaam zijn binnen het 'voorveld' nl. jeugdwerk, jeugdwelzijnswerk, en professionelen uit de jeugdhulp met bijzondere interesse om het perspectief van kinderen en jongeren tot hun recht te laten komen.

- Tot nog toe nemen er geen minderjarigen zelf deel aan deze reflectiegroep. Van meet af aan is deze optie genomen omdat de leden van de reflectiegroep denken dat een vertegenwoordi-

ging en dergelijke vorm van overleg aan minderjarigen niet veel te bieden heeft, dat er andere wegen moeten gezocht worden om de stem van minderjarigen in te brengen.

- Maar waar wenselijk en nodig specifiek met betrekking tot bepaalde thema's wordt er naar andere methodieken gezocht om de stem van minderjarigen te kennen en in te brengen vb. ivm het thema van 'verontrusting' werd een beperkte bevraging bij minderjarigen georganiseerd.
- De reflectiegroepen hebben tot nog toe gewerkt aan het formuleren van adviezen over de verschillende opdrachten van de netwerken of thema's die voor minderjarigen of ouders van belang zijn. Deze adviezen zijn trouwens gebundeld in een 'Adviesbundel' en verspreid naar alle Oost-Vlaamse netwerken, voorzieningen en diensten.

Naast deze piste kunnen de verschillende werkgroepen binnen integrale jeugdhulp advies vragen aan de reflectiegroep. Het proces dat vandaag wordt voorgesteld is het resultaat van zo'n vraag.

Advies van de reflectiegroep rond het thema 'verontrusting/maatschappelijke noodzaak', bespreking en evaluatie van de werkwijze

De wijze waarop het advies is tot stand gekomen

- Van waar komt de vraag: de vraag komt van de werkgroep maatschappelijke noodzaak, één van de werkgroepen binnen de structuur van IJH Oost-Vlaanderen, die afspraken voorbereidt over hoe diensten kunnen samenwerken in situaties van verontrusting. Daarbij heeft deze groep op een bepaald moment expliciet gefocust op het subthema 'omgaan met informatie tussen hulpverleners zonder medeweten of toestemming van cliënten'.

Deze werkgroep is zijn eigen proces gegaan. Er was met andere woorden geen deelname van één van de leden van de reflectiegroep minderjarigen aan de werkgroep maatschappelijke noodzaak. Er was geen mogelijkheid om in deze fase een actieve participatie vanuit minderjarigen aan die werkgroep rechtstreeks te organiseren.

Wel hebben een aantal mensen van de reflectiegroep een werkmoment meegemaakt, door de werkgroep georganiseerd, waar vanuit concrete praktijkvoorbeelden werd afgetoetst wat de grenzen zijn m.b.t. uitwisselen van informatie tussen hulpverleners in situaties van verontrusting/maatschappelijke noodzaak.

Dit werkmoment is voor de reflectiegroep minderjarigen ook de start geweest om in haar eigen vergaderingen meer inhoudelijk op dit thema in te gaan.

Er klopte iets niet!

Omdat de werkgroep maatschappelijke noodzaak op een deelthema had gefocust, namelijk het uitwisselen van informatie, misten we het algemene kader. Zo was het helemaal niet duidelijk voor de reflectiegroep wat er werd begrepen onder maatschappelijke noodzaak. Er werd wel de illusie gecreëerd dat dit begrip voor iedereen al helder was. Bij nader inzien bleek dat ook niet het geval.

Bovendien werd ook niet echt ingegaan op dat thema, maar werd de focus volledig gelegd op het uitwisselen van informatie in gevallen van maatschappelijke noodzaak. De hulpverleners stonden centraal, vreemd in een materie waar dit toch net niet het geval zou mogen zijn...

We waren er als reflectiegroep niet uit, en bleven steken bij het gevoel dat het allemaal niet echt klopte. Dit was de start van het opstellen van een nota waarin we een aantal zaken benoemden die ons inziens vreemd leken.

Daarom is de werkgroep minderjarigen eigenlijk een stuk vanuit eigen dynamiek de zaak terug ruimer gaan bekijken. Volgende vragen werden daarin aangeraakt:

- Hoe ziet de reflectiegroep nu het begrip maatschappelijke noodzaak?
- Bestaan er bronnen waarin minderjarigen ons iets vertellen over dit thema?
- Hoe zien minderjarigen dit?

Rond vraag 1 construeerde de reflectiegroep een soort definiëring aan de hand van de informatie die ons gegeven was. We probeerden met andere woorden het concept toch een stuk te verhelderen voor onszelf. Hierbij haalden we vooral aan wat er ons inziens belangrijk was voor jongeren in dergelijke situaties. De nadruk lag dan ook sterk op de samenwerking tussen cliënt(en) en hulpverlener en de vertrouwensband. Hierbij stelden we duidelijk terug een aantal zaken aan de kaak die jongeren rechtstreeks aanbelangen.

De tweede vraag was problematisch, we vonden bitter weinig informatie waarin jongeren zelf iets vertelden rond het thema. Dit leidde ons tot de laatste vraag.

Hoe zien minderjarigen dat nu zelf? We namen het initiatief om jongeren zelf te gaan bevragen hierover.

Bevraging zelf

We zijn gestart met het formuleren van een aantal vragen rond het concept 'maatschappelijke noodzaak' zelf. We wilden te weten komen wat en hoe kinderen en jongeren hierover dachten. Dit waren een stuk richtvragen en opmerkingen om in gesprek te gaan met kinderen en jongeren. Het was zeker niet de bedoeling om die vragenlijst afstandelijk af te gaan nemen, integendeel. We wilden komen tot het echte verhaal van kinderen en jongeren. Vandaar dat er een vertaling gebeurde voor de doelgroep zelf. Hierin werden waar mogelijk ook de directe begeleiders van kinderen en jongeren betrokken. Dit zorgt voor meer veiligheid, zodat het voor hen ook gemakkelijker wordt om over soms moeilijke inhoud en eerlijk hun mening te kunnen zeggen. Door de nadruk op het open gesprek kon er ook voldoende bijsturing en nuancering in antwoorden gezocht worden.

We hebben een 80-tal bevragingen gedaan. Daarna hebben we per thema antwoorden geclusterd en dan de koppeling proberen te maken met de nota van de reflectiegroep. De minderjarigen onderschreven in grote lijnen de standpunten die in de nota stonden. Het was hierbij zeker niet de bedoeling om een wetenschappelijk onderzoek uit te voeren. Het doel was eerder een illustratie te kunnen geven van wat jongeren zelf vinden rond een aantal topics.

Het geheel, de tekst met de geclusterde uitspraken van de jongeren als illustratie is dan onze adviestekst geworden die we brachten op de studiedag (zie www.jeugdhulp.be/Oost-Vlaanderen).

De wijze waarop het advies is verspreid

Voor dit thema werd hoofdzakelijk toegewerkt naar de studiedag hierover. Op deze studiedag werden 250 deelnemers bereikt van de jeugdhulp in Oost-Vlaanderen. De inbreng vanuit cliëntperspectief bedroeg 1 uur, waarvan ongeveer de helft bedoeld voor de zijde van de minderjarigen. We brachten de inhoudelijke standpunten van de reflectiegroep naar voor en de citaten van de kinderen en jongeren werden voorgedragen vanuit de zaal. Dit zorgde voor een soort aanvullende dialoog. De tekst werd opgenomen in de deelnemersmap. Het verslag van de studiedag werd ook verspreid naar alle diensten en voorzieningen Oost-Vlaanderen en de medewerkers van alle werkgroepen van integrale jeugdhulp.

Effecten van de inbreng van ouders en minderjarigen op het werkproces van de werkgroep maatschappelijke noodzaak

De impact op het proces van de werkgroep was ingrijpend. We konden ingrijpen op de tekst van de werkgroep en we kregen het perspectief van de cliënten duidelijker op de voorgrond. Dit blijkt ook uit het terug verschuiven van het inhoudelijke accent van uitwisselen van informatie naar het werken aan intersectorale procedures om om te gaan met maatschappelijke noodzaak. Dit kan leiden tot helderheid en bescherming van de cliënten.

Ook de samenstelling van de werkgroep werd in vraag gesteld. Er worden nu meer mandaten voorzien voor vertegenwoordigers van cliënten en ook het voorzitterschap wordt gedeeld. Er is heel veel goodwill om met het perspectief van cliënten rekening te houden.

Conclusies rond de bevraging van kinderen en jongeren over een specifiek thema

Durven zaken terug naar hun fundament bevragen

Het valt op in het proces dat we reeds een vrij afgewerkt product voorgeschoteld kregen vanuit een werkgroep. Het is dan niet evident om dit volledig in vraag te stellen. Toch pleit het voorgaande verhaal om dit wel te doen, uiteraard met de juiste focus. Het in vraag stellen gebeurde volledig vanuit de visie die er is opgebouwd in de reflectiegroep (zie bundel met de adviezen van Oost-Vlaanderen). Telkens opnieuw de reflex maken om de vraag te stellen 'wat betekent dat voor minderjarigen?' is hierin sturend. Het gevoel dat er iets niet klopte aan de vraag van de werkgroep heeft hier ook mee te maken. De reflectiegroep vond moeilijk aansluiting omdat jongeren nog weinig te maken hebben met het concept indien het verengd wordt tot informatie uitwisseling tussen professionelen. Integendeel, het leek eerder tegen het belang van kinderen en jongeren in te gaan dat er wegen werden gezocht om dit te doen zonder hun instemming en medeweten.

Veel voorbereiding en ondersteuning om een degelijk proces op te zetten

De realiteit is dat er heel veel werk gaat in een degelijk betrekken van kinderen en jongeren in een dergelijke materie. Het is geen gemakkelijke inhoud en het zoeken naar de juiste methodes is essentieel om tot eerlijke resultaten te komen. De mensen van de reflectiegroep konden de vragenlijst niet zomaar in hun organisaties doorgeven. Het was noodzakelijk om per specifieke context uit te zoeken hoe kinderen of jongeren het best aan het woord konden komen. Dit vergt eveneens veel inzet van de deelnemende begeleiders in de organisatie. Deze zorgen immers mee voor het onderbouwen van de bevraging en de degelijkheid van resultaten. Zeker als je, zoals de reflectiegroep geprobeerd heeft, het perspectief van moeilijk bereikbare jongeren in beeld wil krijgen, is de inbreng van hun begeleiders fundamenteel. Hiervoor moeten zij ook de noodzaak van het onderzoekje inzien.

Ook het voorbereidend inhoudelijk werk is niet te onderschatten. Het proces van het opstellen van een werktekst en het bijsturen ervan, tot een degelijk document, vergt grote inzet van de volledige reflectiegroep en de ondersteuning vanuit integrale jeugdhulp.

'Integrale wa?'

Uit gesprekken met veldwerkers merken we op dat integrale jeugdhulp voor heel wat mensen niet duidelijk is. Ondanks het feit dat er heel wat inspanningen gebeuren, is het concept nog steeds niet altijd duidelijk voor hulpverleners. Voor toeladers ligt dit vaak nog moeilijker, voor hen is het immers een proces dat nog verder ligt van hun hoofdtaken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hier al mogelijke drempels liggen om jongeren te betrekken bij een aantal inhouden van het proces.

Er is heel wat vertaalwerk nodig en kennis van methodieken om een diverse groep van jongeren voldoende in beeld te krijgen. Als we de kloof willen overbruggen dat moeten we durven bestaande methoden loslaten en creatief inspelen op verschillende doelgroepen.

Bv. voor de afname van interviews bij jongeren in het jeugdwelzijnswerk was het noodzakelijk om eerst de jeugdwerkers in te wijden in het concept van integrale jeugdhulp. Daarbij werden de vragenlijsten vrij los aangepakt en werd er eerder gekozen voor kleine groeps gesprekjes met jongeren over het thema. Dit vinden de jongeren ook interessant. Hierbij moeten de interviewers ook zoeken naar de ervaringen van jongeren zelf.

'Integrale wa?' was de vraag van jongeren in het jeugdwerk. Jongeren hebben vaak een heel eigen kijk op hulpverlening en de organisatie ervan. Het lijkt ons zinvol om dit beter in beeld te krijgen zodat communicatie en informatie over de hulpverlening naar jongeren toe kan verbeteren. Zo vind ik het nog steeds vreemd dat er vóór de implementatie van een project als integrale jeugdhulp geen grondig onderzoek is gebeurd is naar de vragen die leven bij jongeren [gebruikers of potentiële gebruikers]. Als we ervan uitgaan dat vraaggestuurd werken een kernthema is voor de jeugdhulp, dan is het vreemd dat jongeren niet meer aan bod komen.

Meer stem van minderjarigen nodig

We stellen vast dat dergelijke thema's zeker leven bij minderjarigen. Het lijkt ons dan ook noodzakelijk om met kinderen en jongeren in dialoog te gaan over wezenlijke inhouden van de jeugdhulp. Ze hebben wel degelijk iets te zeggen. Het is echter zo dat we moeten loskomen van klassieke methoden, maar creatief moeten zoeken naar de methode die hen kan boeien.

We denken trouwens dat hier meer inzet op nodig is. Er is rond bepaalde precieze thema's in de jeugdhulp bitter weinig info over wat jongeren daar zelf over zeggen. Dit is op zich een vreemd fenomeen. De logica is immers veel meer gerespecteerd als men eerst gaat vragen aan de klanten welk product ze willen dan achteraf pas een bevraging organiseren.

Aansluiten op een thema rendeert maar mag niet de enige strategie zijn

Het is duidelijk dat we goed hebben ingespeeld op een thema dat sterk leeft binnen integrale jeugdhulp. Hoewel we als reflectiegroep talrijke signalen opgelijst hebben sinds het begin, is het niet altijd gemakkelijk om deze op de agenda te krijgen. Door gericht in te zetten op thema's, is de openheid groter en brengt het dus meer op.

Toch moet er vanuit de reflectiegroepen zelf ook blijvende signalering zijn naar de stuurgroep rond thema's die leven bij kinderen en jongeren. Dit brengt ons bij de vertegenwoordiging zelf.

Conclusies over de vertegenwoordiging van jongeren binnen integrale

Het is niet omdat de spelers de regels kennen dat er geen scheidsrechter nodig is.

In het gehele participatie proces zitten een aantal moeilijke dilemma's. Eén ervan is het uiteindelijke doel van de inspraakorganen zelf. Is het zo dat de reflectiegroepen zichzelf overbodig zouden moeten maken doordat de zaken opgenomen worden door de betreffende mensen op de verschillende niveaus? Moeten de reflectiegroepen zichzelf nog meer profileren als de deskundigen op vlak van 'stem van de minderjarigen'?

Je kan hier heel lang over doordebatteren, het brengt echter weinig zoden aan de dijk. We geloven dat er toch nog even nood zal zijn aan een orgaan dat steeds opnieuw de stem van minderjarigen zal aanbrengen op zoveel mogelijk niveau's.

Hoe clichématig het ook mag klinken, net als het over hulpverlening gaat, gaan er nogal wat nuances en essenties verloren in beleidsvoering. Een voorbeeld hiervan is bv. de steeds groter roep naar efficiëntie en effectiviteit, terwijl de realiteit net is dat de flexibiliteit er dikwijls niet meer is voor de hulpverlener om adequaat op een hulpvraag in te gaan. Pleit dit tegen het eerste? Neen, maar het is wel duidelijk dat een te strakke begrenzing van wat de hulpverlening kan doen er vooral voor zorgt dat ze veel niet kan doen en dat veel vragen geen afdoend antwoord krijgen.

Durven stellen dat participatie binnen integrale moet verder gaan dan inspraak voor gebruikers van de jeugdhulp.

Een van de belangrijke punten binnen het participatie denken van de reflectiegroep minderjarigen is de aandacht voor jongeren die nog niet bereikt worden door de jeugdhulp of die zijn afgehaakt in contacten met jeugdhulp. We stellen immers vast dat hier heel veel signalen bestaan en dat er een enorme nood is aan afstemming van de jeugdhulp naar een aantal jongeren toe. Dit gaat niet alleen over specifieke doelgroepen, maar vooral over de structuren en de uitbouw van de jeugdhulp zelf. Zo stellen we bv. vast dat jeugdhulp zich zelden situeert in de leefwereld van jongeren. Het is iets wat zich afspeelt op een andere plaats, een ander terrein. Hierdoor wordt de drempel voor sommige jongeren enorm groot.

Soms moeilijk om buiten de kaders te denken

Bepaalde vormen van advies of vragen vanuit de reflectiegroepen raken aan de grenzen van de jeugdhulp. Een bekend voorbeeld is de leeftijdsafbakening (18 jaar) van de jeugdhulp en hoe dit op zich een bijzonder groot knelpunt kan vormen voor het traject van een jongeren/jongvolwassene in de jeugdhulp. We willen dit specifiek als afzonderlijk punt aanhalen omdat dit ook een knelpunt kan zijn van de cliëntvertegenwoordiging. Doordat cliëntvertegenwoordigers in de participatie aan het proces meer en meer kennis opdoen van de hulpverleningsrealiteit, zou het kunnen dat ze bepaalde vragen of knelpunten niet meer opmerken of in vraag stellen ('dat is toch een gegeven' - 'daar kan je niets aan doen' - 'dat is nu eenmaal zo'). Het is dus zaak om telkens opnieuw 'naïef' vragen te stellen en kritisch te zijn. Het is immers vaak in dergelijke details dat er essentiële drempels liggen voor jongeren. Hier geldt de uitspraak: 'Het is niet omdat jullie (sectoren en integrale) het niet georganiseerd krijgen dat we de knelpunten niet moeten blijven benoemen.'

De moeilijkheid van een aantal thema's vraagt een zekere expertise. Tegelijk is het zo dat vertegenwoordigers die soms niet direct hebben. De ondersteuning van vertegenwoordigers is dan ook essentieel. Tegelijk is het belangrijk dat de ondersteuners van de vertegenwoordigers hierin een zware rol spelen. Hierbij dienen vertegenwoordigers zo goed mogelijk ondersteund te worden om hun standpunt vooral op een goede manier te brengen. Hoewel we hier geen precedentes van kennen, bestaat het risico dat ondersteuners ook hun eigen agenda inbrengen via de vertegenwoordigers.

Als besluit

Als we echt de vragen van kinderen en jongeren in beeld willen krijgen en hierbij ook alle kinderen en jongeren beogen, dan is dit een hele opdracht. We blijven pleiten om dit toch te doen. Het is dringend nodig om beter te luisteren naar gebruikers en potentiële gebruikers van de jeugdhulp. Het is dan ook iets wat sinds de start van integrale jeugdhulp nog steeds ligt te wachten. Het symptoom van integrale jeugdhulp zouden we kunnen zeggen.

Namelijk dat de start van het project dat een antwoord moet bieden over hoe de jeugdhulp beter kan afgestemd worden op de vraagzijde, eigenlijk compleet fout begonnen is, namelijk met de bestaande structuren. Nergens was er initiatief om intensief en degelijk te gaan luisteren naar kinderen, jongeren en hun ouders, als (potentiële) gebruikers van die hulp. Vreemd of niet?

6.5. Bijlage 5 met betrekking tot workshop 4: informatie over de methodiek: Appreciative Inquiry of Waarderend Onderzoek

Appreciative Inquiry (AI) of Waarderend Onderzoek is een manier om naar processen te kijken en die te beïnvloeden, het is ruimer dan een methode of een techniek omdat ze verbonden is met een manier van in het leven te staan, met een holistisch wereldbeeld.

Vijf principes in vijf slogans:

Constructionistisch principe: Words create worlds.

Het principe van simultaneïteit: Our questions are fateful.

Het open boek of poëtisch principe: What you study will grow.

Het anticipatoire principe: Fundamental change comes from changing the images of the future.

Het positieve principe: Positive images create positive actions.

De kern:

Appreciative Inquiry (AI) is een onderzoek dat waarderend gebeurt. Het is een onderzoek naar de positieve kernen, naar energiegevendende elementen. Het onderzoek kan gebeuren op mini-schaal, zeer persoonlijk of op zeer grote schaal met bedrijven en organisaties van 3000 werknemers en meer.

Het is niet zo dat er tijdens het onderzoek geen problemen, knelpunten of moeilijkheden kunnen of mogen opduiken. Er wordt echter steeds teruggedaan naar elementen wanneer we wel in staat waren moeilijkheden te overwinnen en naar momenten waarop we op ons best presteerden.

Fasering:

In de oorspronkelijke literatuur zijn er vier fasen. De AI methode wordt ook wel de 4D methode genoemd omwille van dit cyclisch model: Discover-Dream-Design en Destiny. Recente vertalingen in het Nederlands delen de Discover fase op in twee, zo ontstaat een cyclisch 5-fasen model.

De fasen van AI:

Fase 1: verkennen (Discover)

Fase 2: verbeelden (Discover)

Fase 3: De verbeeldingsfase (Dream)

Fase 4: Vernieuwen (Design)

Fase 5: Verwezenlijken

De praktijk: Appreciative Inquiry of Waarderend Onderzoek

De deelnemers van deze workshop gaan op zoek naar prikkelende beleidsaanbevelingen voor cliëntparticipatie in Integrale Jeugdhulp volgens de principes van het Waarderend Onderzoek. Het verloop van de workshop gebeurde in 3 stappen: